

Thisted i nyeste tid

AF MOGENS BJERREGAARD

Af de klassiske næringsveje: landbrug, fiskeri, håndværk, handel og industri, har Thisted gennem tiderne været præget af mangel på industri i større udstrækning, hvilket har medført flere beklagelige tendenser for by og egn, ikke mindst set i relation til udviklingen i andre egne af landet.

De mest iøjnefaldende kendetegn har været høj ledighedsprocent - ikke mindst i vinterhalvåret - og fravandring af den ungdom, som under gunstigere forhold havde haft mulighed for at blive eller vende tilbage efter endt videreuddannelse. Kort sagt tilbagegang eller stagnation. Det sidste er i sig selv tilbagegang set i relation til et ekspanderende samfund i øvrigt.

I erkendelse af, at man selv måtte gøre noget for at søge denne tendens ændret, etableredes i 1960 på foranledning af Thisted Handelsstandsforening og i samarbejde med Thisted Byråd et erhvervsråd, Thisted Erhvervsråd, der ifølge sine vedtægter er sammensat af repræsentanter for: Byrådet (økonomiudvalget), Arbejdernes Fællesorganisation, Arbejdsgiverforeningen, Håndværkerforeningen, Handelsstandsforeningen og Turistforeningen samt Thisted Journalistklub.

1. Industri

Den 7. april 1961 åbnedes Erhvervs- og Turistkontoret i Thisted med Mogens Bjerregaard som erhvervs- og turistchef. Erhvervsrådets og bestyrelsens formand har siden starten været direktør Knud Homann.

Set i relation til, at den første lov om egnsudviklingsstøtte kom i 1958, og at loven om bygning af Hanstholm Havn blev vedtaget i 1960, var tidspunktet for oprettelsen af kontoret rigtigt valgt.

Thisted var på dette tidspunkt allerede igang med det første projekt med egnsudviklingsstøtte, nemlig A/S Synopal, som opførtes ved en ny havn ved Storodde i den østligste udkant af den daværende Thisted kommune. Efter indstilling fra erhvervsrådet erhvervede kommunen et areal på ca. 14 ha mellem Aalborgvej og Kronborgvej og udlagde det som industriareal. I 1962 udskrev man en arkitektkonkurrence om bebyggelsesplan for dette areal samt opførelse af et industrihus. 1. præmien blev tildelt arkitektfirmaet Friis, Moltke Nielsen og Noach i Århus, som fik til opgave at bygge det første industrihus med egnsudviklingsstøtte. Efter planen skulle der opføres 3 sammenbyggede huse, men kun ét blev opført. Huset har siden færdiggørelsen været benyttet af Rie Konfektion.

I forbindelse med byggemodningen af industriarealet anlagdes Østre Ringvej, der forbinder Aalborgvej med Kronborgvej.

Ved senere tilkøb er dette industriareal udvidet til ialt 18,6 ha, der i dag i realiteten er udbygget.

Det er interessant at notere, at i modsætning til det næste industriareal, som jeg skal komme tilbage til, var det fra starten overvejende allerede bestående, lokale virksomheder, der etablerede sig på dette areal. Senere kom så tilflyttede virksomheder.

Egnsudviklingsrådet, som var repræsenteret i bedømmelseskomiteen ved arkitektkonkurrencen, viste overordentlig stor forståelse for at følge kommunens initiativ op, hvilket gav sig kontant udtryk i støtte til en del af de første virksomheder - også lokale - der etablerede sig, hvilket fik den tilsigtede virkning, at flere hurtigt fulgte efter.

Også Specialarbejdernes Centralskole placerede sine nye bygninger på dette areal, en institution, som også nye virksomheder har haft betydelig gavn af ved omskoling af ufaglært arbejdskraft efter de enkelte virksomheders behov.

Med den fortsatte udbygning af industriarealet stod det klart, at der måtte skaffes mere industrijord, og i 1970 erhvervede Thisted kommune til dette formål gården "Vilhelmsborg" med tilhørende jorder, beliggende mellem Aalborgvej og Sennelsvej. Her er i dag udlagt og byggemodnet 40,6 ha, hvoraf der i dag - fire år efter erhvervelsen - kun er ca. 14 ha disponibelt, idet resten er bebygget eller erhvervet til bebyggelse.

På dette areal var det en tilflyttende virksomhed, Hellesens A/S, der startede bebyggelsen og efter ønske blev vejen, hvorved den er beliggende, døbt "Tigervej". Det samme navn har den vej i Køge, hvor hovedfabrikken er beliggende.

Meget hurtigt fulgte flere efter, og også her er et antal lokale virksomheder flyttet ud, således at der som nævnt nu kun er et mindre areal disponibelt. Der er dog sikret mulighed for yderligere udvidelse mod øst, efterhånden som behov herfor opstår.

Det vil føre for vidt i denne forbindelse at gå i enkeltheder om alle disse virksomheder, men en række af de større kan dog nævnes.

Det drejer sig bl.a. om A/S Dansk Colo-Plast, Glostrup Møbelfabrik, Thisted Aluminium Industri, Hellesens A/S, A/S Joran Bor, A/S Stiholt, Fast Plast, Søgaard Køkkenelementer, H. M. Mortensen, samt under opførelse Stålgården A/S, Viking Yachtværft, Nørgaard & Viksø Tæppefabrik, og Chr. Sørensens Tømmerhandel A/S. Et par nye virksomheder har man måttet placere udenfor industriarealet af specielle hensyn. Det er Den Danske Mælkekondenseringsfabrik A/S, som er placeret ved havnen, da den skal bruge fjordvandet som kølevand, og Oticon Electronics A/S, som er placeret i Tilsted.

Produktionen på denne virksomhed (høreapparater) forudsætter, at man er fri for rystelser, støj og støv. Endelig er der A/S Delta, som er etableret i forbindelse med A/S Cimbria af hensyn til produktionsgangen.

Det bør sluttelig nævnes, at en del lokale virksomheder i forbindelse med den industrielle udvikling har foretaget betydelige udvidelser. Det gælder således f.eks. A/S Cimbria, I/S Sjørring Maskinfabrik og I/S Licentia Møbler i Nors.

Det er vanskeligt at opgøre helt konkret i tal, hvad den industrielle del af udviklingen har betydet, men det kan

oplyses, at der i egnsudviklingsstøtte under forskellig form indenfor de sidste 10 år er ydet mere end 20 mill. kr., og at der er skabt ca. 1500 nye arbejdspladser.

2. Thisted Lufthavn

I den erhvervsmæssige udvikling af egnen fortjener Thisted Lufthavn en særlig placering.

Ud fra erkendelsen af, at der som forudsætning for industriel udbygning må tilvejebringes de bedst mulige trafikforbindelser til og fra området, opstod tanken om at få etableret en lufthavn til afløsning af flyvepladsen - eller luftlandepladsen - ved Sennels. Interesserede indenfor erhvervslivet havde i stilhed undersøgt forskellige muligheder og kontaktede erhvervsrådet, som udarbejdede et foreløbigt projekt, der blev forelagt byrådet i Thisted samt Hanstholm og Nors-Tved kommuner og endvidere amtsrådet.

I juni 1969 nedsattes et etableringsudvalg under erhvervsrådets auspici med 9 underudvalg, og derefter tog begivenhederne fart.

Arealet i Tved blev erhvervet og godkendt af myndighederne, tilsagn om koncession til en indenrigsflyverute fik man fra trafikministeren, og de forskellige arbejder til baneanlæg, lufthavnsbygning og teknikken blev udliciteret.

Stor hjælp fik man i oplægget fra direktør Ingolf Nielsen, Cimber Air, overingeniør O. Vind-Jensen, A/S Phønix, og luftfartsdirektoratet. Senere, da indkøring skulle finde sted, fik vi en strålende hjælp fra vort bysbarn, pastor Ejlf Krogager, Tjæreborg, og direktør Anders Helgstrand fra Sterling Airways og deres medhjælpere.

Lufthavnen blev åbnet den 13. september 1970 af prins Henrik, og indenrigsflyveruten startede 1. november med SAS som koncessionshaver - og som en stor støtte i bestræbelserne for at følge udviklingen op.

Lufthavnen fik ved etableringen et kontant tilskud fra Thisted amt på kr. 700.000, medens resten blev finansieret af Thisted og Hanstholm kommuner, der ejer og driver lufthavnen i form af et andelsselskab mellem de to kommuner.

I første omgang var de samlede omkostninger ca. 4,5 mill. kr., og i 1973 udvidedes og forbedredes lufthavnen for yderligere ca. 4,5 mill. kr.

Resultatet er altså i dag, at vi for mindre end 10 mill. kr. har en lufthavn med et af de fineste landingsudstyr (ILS) i Danmark, en bane på 1600 m længde og 45 m bredde, værkstedshangar m.v. - ubetinget landets billigste lufthavn set i relation til faciliteterne.

Man kan ikke ud af Thisted Lufthavns årlige regnskab eller passagerantallet drage nogen slutning, om lufthavnen giver "underskud" eller ikke, idet man i høj grad må se på de afledede virkninger for egnen.

Det er f.eks. et faktum, at flere af vore store nye virksomheder, der beskæftiger flere hundrede mennesker, ikke havde etableret sig her, hvis vi ikke havde haft lufthavnen.

3. Byggeri

Vi gør alle den erfaring, at når der begynder at ske en udvikling på et område, virker det ind på andre områder. Således også i dette tilfælde. Omkring det tidspunkt, da det første industriareal blev etableret, var den mangeårige ejer af gården "Vinterly", hvis jorder strakte sig fra den østlige

ende af Spangbergsvej og til Synopalområdet, interesseret i at sælge, og byen var interesseret i at skabe boligkvarter i dette område.

Ved personlig forhandling blev arealet i 1962 solgt til et konsortium, der udstykkede og solgte ca. 90 parceller, medens et andet konsortium opførte 40 rækkehuslejligheder samt et supermarked.

Ved samme lejlighed erhvervede kommunen et tillægsareal til campingpladsen i den østlige del. Med denne disposition var der både byplanmæssigt og i realiteten åbnet for hele den udvikling i Thisted østlige bydel, som siden har taget et meget stort omfang, og som langt fra er sluttet. Det er faktisk både nu og på længere sigt en helt ny by, der skabes her, og som allerede nu rækker sin arm helt ud mod Sennels. Det andet store byggeprojekt, som jeg vil omtale, er hele området ved Grydetorv og Toldbodgade. Ligeledes i 1962 blev vi kontaktet af en højesteretssagfører, som bad os finde en køber til de tomme bygninger langs Grydetorv og Fjordstræde, som tilhørte A/S Odense Ægforretning. På den anden side af Fjordstræde stod de store pakhuse, som tilhørte FDB, ligeledes tomme, og det var nærliggende at forsøge at søge det hele afhændet under et.

Gennem forskellige forhandlinger kan kontakten med direktør Mogens Baungaard, og resultatet blev, at han for godt 1 mill. kr. erhvervede ikke alene disse bygninger, men en række andre tilhørende Andelsbanken, kommunen og private.

Der blev udarbejdet projekt til butiksfloje, bank og hotel i 9 etager, og der blev mageskiftet med Andelsbanken. Partiel byplan blev tinglyst og licitation udbudt. Så kom desværre forskellige ting på tværs, og resultatet til i dag er, at kun Andelsbankens byggeri er gennemført - indtil nu. På det sidste arbejdes der atter på en løsning, men sted og tid er ikke her til at komme nærmere ind på det.

Ved dette projekt slog man hul på selve bykernen, hvilket senere resulterede i erhvervsbyggeri i netop dette område, og fra tid til anden hører man kritik af denne disposition, hvor noget karakteristisk forsvandt.

4. Turisme

Turisme er i dag et af landets store erhverv og bør derfor ganske kort nævnes her.

I 1963 tog Turistforeningen for Thisted og Omegn under den daværende formand, sparekassedirektør Gunde Linvald, initiativet til et samarbejde med 33 sognekommuner i Thy og skabte dermed et regionalt turistarbejde. Samtidig ændredes foreningens navn til Turistforeningen for Thisted og Thy. Turistforeningen var både på dette og andre felter foran i arbejdet på at skabe et regionalt, professionelt turistarbejde. Thisted Amtsråd honorerede dette ved som det første i landet at give tilskud til turistarbejdet, ligesom man ved adskillige opgaver tog turistforeningen med på råd. Eksempelvis kan nævnes, at amtsvejsinspektøren, overlitfoged P. Skarregaard (nuværende formand for turistforeningen) og undertegnede i samråd med de enkelte plantører i klitplantagerne har gennemtravet plantager og klitområder i Thy for at fastlægge anlæggelse af rasteplasser, parkeringspladser, stier og toiletforhold for turister. Et af de seneste initiativer fra turistforeningen er oprettelse af en golfklub og golfbane i Nystrup plantage.

I 1968 udarbejdede amtsrådet en rapport over sommerhusbebyggelsen i Thisted Amt, og en god dispositionsplan over hele dette ømtålelige problem har været medvirkende til at hindre for mange vildskud. Turismen i Thy har taget et enormt opsving i de sidste 10 år. På godt og ondt står det fast, at den er en betydelig indtægtskilde.

Det er realiteten umuligt helt konkret at måle omsætningen, men turistforeningen har med års mellemrum ved udsendelse af spørgeskemaer, anvendelse af officiel statistik og et forsigtigt skøn beregnet, at turistomsætningen i vort område nu beløber sig til min. 40 mill. kr. pr. sæson.

5. Konklusion

I en så begrænset redegørelse er det kun de større tildragelser, som kan omtales, og kun en begrænset omtale af de opgaver, som erhvervsråd, turistforening og byråd arbejder med.

En udvikling er igang, som allerede nu har rettet en del op på de alvorlige skævheder, økonomisk, arbejdsmæssigt og befolkningsmæssigt, der satte sit præg på Thisted og Thy.

Ved udflytning af mange virksomheder fra bykernen åbnes der nu mulighed for sanering og planlægning for den fremtidige struktur, herunder også bestræbelser for at bevare de egnede miljøer i byen.

Thisted ændrer profil og karakter, men målet må være en levende og levedygtig by og kommune. Ofte får man stillet spørgsmålet: Hvordan turde I - hvor tør I?

Efter min opfattelse er svaret: Turde eller kunne man lade være? Selv om det uundgåeligt vil medføre, at noget må forsvinde?

I så fald tror jeg, at digterens ord ville have fået aktuel baggrund: "Det bødes der for. . ."

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1974, side 144-150).